

AMAHHORO

Jaargang 25 - 2016 aflevering 63

Stichting

bondeko

AMAHORO is een uitgave van de stichting **Bondeko**, opgericht december 1982, met het doel:

“Het verlenen van steun aan ontwikkelingslanden bij de medische verzorging en het geven van opleiding en studie, een en ander in de ruimste zin des woords.”

(Artikel 2 van de statuten)

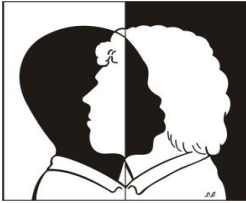
Redactie: Theo Groot
P.O. Box 28350
Kampala - Uganda
Tel/fax: ++256-772-492284
Email: theogroot@me.com

Bestuur Stichting Bondeko
Orionweg 20
8251 AL Dronten
www.stichtingbondeko.nl
info@stichtingbondeko.nl

Abonnementsprijs 2016 €15,00
Abonnenmentsgeld & giften op ING rekening:
IBAN: NL02INGB0005467583 / BIC: INGBNL2A

Ontwikkelingswerkers in de derde wereld komen in aanmerking voor gratis toezending.

Oplage nr. 63 : 170 exemplaren

Uitnodiging Bondekodag

Op zaterdag 24 september 2016 vanaf 12.30 tot 16.30 uur

Theo is weer in het land. Hij praat vrienden, belangstellenden en familie bij over Uganda. Er is weer veel gebeurd het afgelopen jaar op onze Bondeko school, op de boerderij in Uganda en bij het bestuur.

U/jij bent van harte welkom op Hoeve Vredeveld, Zeeasterweg 15, 8219 PM Lelystad

Hoeve Vredeveld zorgt voor eten en drinken. Daar is ook van alles te zien en te doen voor jong en oud. Kom de boerderij beleven. Ben je een vroege vogel, dan mag je de eerste eieren rapen om 9 uur.

Het bestuur vergadert voorafgaand aan de bijeenkomst.

Van harte welkom namens het bestuur en Theo.

Heeft u vragen? Sjaak Groot: 0618947794

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 3
De School	p. 5
Boerderij Anam Cara	p. 8
Nieuwe bestuursleden	p.12
Lentemarkt Het Wilgerijs	p.14
Onderwijzers Lawrence en Edith	p.15
Terugblik Stage	p.18
Waarom op stage	p.22
Einde stage	p.24

impact investors

Voorwoord

Jos van Baarsen

Het is een zomer met te weinig zonuren en te veel regenbuien, onze sporters doen het op de Olympische Spelen in Rio de Janeiro na een wat moeilijke start eigenlijk best goed, en dan is daar dan ook weer een nieuwe Amahoro met nieuws van onze stichting. Het bestuur is blij u te kunnen melden dat er twee nieuwe bestuursleden zijn aangetreden: Cor van Dijk als penningmeester en Lotty Sierink als lid.

Cor heeft per 1 juli j.l. officieel de penningmeesterstaak op zich genomen. Hans Hoop die vanaf november 2014 de penningen beheerden, had aangegeven die taak door omstandigheden in de privé sfeer niet naar behoren te kunnen uitvoeren. Op voordracht van Jan Aukema werd Cor van Dijk benaderd die ook heeft aangegeven deze taak op zich te willen nemen. Uiteraard bedanken we Hans voor de maanden dat hij de financiën beheerde.

Ook kwam Lotty Sierink in het bestuur. Zij en haar man Marcel kennen Theo uit de beginperiode van Theo's verblijf in Uganda waar een vriendschap uit is ontstaan.

De andere bestuursleden zijn erg blij met deze twee nieuwe leden. Lotty en Cor zullen zich in dit nummer aan u voorstellen.

Zoals u weet lopen er regelmatig studenten van een aantal Nederlandse PaBo's stage op de Bondeko school. Zij maken daar meestal een goede tijd mee, leren er veel, kunnen een steentje bijdragen om de leerkrachten daar te ondersteunen en keren daar enthousiast van terug. In deze Amahoro zullen ook weer stagiaires hun verhaal vertellen.

De Bondekoschool is door de RK parochie Amstelland van Amstelveen uitgekozen als doel voor hun Adventsproject. Vanaf 27 nov. t/m 18 dec. 2016 zamelt men fondsen in in de 5 kerken van deze parochie. Hier zijn we heel blij mee. Samen met Bondeko-vrienden / donateurs uit Amstelveen wordt die Adventsperiode goed voorbereid.

Een ander actie die weer een prachtig resultaat opleverde was de Paas- en lentemarkt van de basisschool Het Wilgenrijs te Dronten.

De helft van de opbrengst van de gezellige dag op 18 maart j.l. werd overgemaakt naar de stichting Bondeko.

Heel hartelijke dank, allen die deze dag in Het Wilgenrijs tot een succes maakten.

Ik wil toch ook benadrukken dat elke gift hoe klein of groot ook van harte welkom is en geormerkt of niet ten goede komt aan het project van de Bondeko school: kwalitatief goed onderwijs voor kansarme kinderen.

Nogmaals wil ik u vragen om uw Emailadres met vermelding van uw naam en adres door te geven aan onze ledenadministratie.

Doet u dat a.u.b. via info@stichtingbondeko.nl

Theo zal in dit nummer aandacht geven aan diverse zaken die zijn aandacht vroegen; dingen die er gebeuren op de school en de boerderij. Hij heeft ook tegenslagen, die veel tijd en energie vergen en soms ook geld, maar weet daar toch elke keer weer veel positiviteit tegenover te stellen. In de praktijk blijkt vaak dat elk nadeel zijn voordeel heb, zoals Johan Cruijf al zei. Alles wat aandacht krijgt groeit, ook de minder mooie zaken. Tegenslagen die de voortgang echt achteruit zetten. We wensen je veel sterkte Theo.

Ik wens u namens het bestuur veel leesplezier en zie u graag op:

**Zaterdag 24 september op de jaarlijkse Bondekodag.
U bent van 12.30 uur welkom op Hoeve Vredeveld.**

De School

Theo Groot

Een klein drama

Er is dit jaar weer heel wat gebeurd en jammer genoeg niet allemaal zo positief. Hoewel wijlen Cruijff al zei “elk nadeel heb ze voordeel”. Begin dit jaar ontdekten we bij toeval dat de hoofdonderwijzer samen met een aantal onderwijzers geld afperste van ouders van wie de kinderen een studiebeurs kregen via stichting MWH. Zodra bekend was welke kinderen een beurs kregen (die beslissing lag bij mij), bezochten ze de ouder(s) met de mededeling dat de directeur (ik dus) wel wat ‘waardering’ verdiende voor het feit dat hun kind een studiebeurs had gekregen. Als de betaling niet onmiddellijk kon gebeuren, was er grote kans dat ik de beurs alsnog aan iemand anders zou geven die uiteraard die ‘waardering’ wel zou betalen. Het ging ook niet om kleine bedragen: 500.000 shilling (135 euro), oftewel schoolgeld voor 2.5 jaar voor een kind bij ons op school. Een trimester op een middelbare school kost meer dan die 500.000 maar uiteraard een enorm bedrag voor de ouders. Des te schrijnender omdat het juist de minst bedeelden zijn die in aanmerking komen voor zo’n beurs. Ook schokkend dat dit geld geïnd werd in mijn naam, alsof ik hier zat om geld uit de school en de ouders te persen. Dit soort voorvallen vragen uiteraard enorm veel energie en je wordt er ook niet vrolijk van. Het duurde even voordat de ouders bereid waren hun verhaal te vertellen in een vergadering waar ook de betrokken onderwijzers en een paar mensen van de gemeenschap bij aanwezig waren. Iedereen is bang voor vergeldingen, die dan vooral hun kinderen die nog bij ons op school zitten zouden treffen. Jammer genoeg bleven de betrokken onderwijzers in alle toonaarden ontkennen. De aanval is de beste verdediging denken ze dan, dus werd er gedreigd met procesessen wegens smaad en dergelijke. Per direct ontslaan was het advies van de neutrale mensen die namens de gemeenschap erbij waren. Maar ja, dat is niet zo gemakkelijk als je ook de school nog draaiende wilt houden. Uiteindelijk hebben we besloten om de hoofdonderwijzer en de twee meest betrokken onderwijzers aan het eind van het eerste trimester te ontslaan. Dat is ook gebeurd en uiteindelijk zijn ze met stille trom vertrokken. Tot zover ‘het nadeel’, nu het ‘voordeel’.

Voordeel

Tijdens de vakantie hebben we redelijk snel twee nieuwe leerkrachten kunnen aantrekken en die doen het zondermeer goed. Hoewel ze niet gewend zijn aan onze manier van lesgeven en met kinderen omgaan, hebben ze zich onze aanpak snel eigen gemaakt. Tegelijkertijd zijn we ook op zoek gegaan naar een nieuwe hoofdonderwijzer. We hopen iemand te vinden die ervaring heeft in een internationale school en dus ook onze manier van lesgeven. De persoon moet het een uitdaging vinden om tegen een vergelijkbare vergoeding een gemeenschapsschool als de onze een sprong vooruit te helpen. Dan moet je wel het overeenkomend salaris bieden. We hebben tot nu toe twee kandidaten op het oog. Samen met Ellen (een van onze Nederlandse vrijwilligsters die hier geregeld komt helpen) bekijken we hun geschiktheid. Ik heb er alle vertrouwen in dat het goed komt. Je beseft dan ook dat we met de vorige hoofdonderwijzer eigenlijk die grote sprong voorwaarts niet hadden kunnen maken. Iemand kan tenslotte niet verder springen dan zijn polsstok lang is.

MWH

De afgelopen jaren hebben we van heel wat kanten financiële ondersteuning gekregen voor de school. Dat bevestigt me in mijn overtuiging, dat als je echt met goede dingen bezig bent in het belang van de minstbedeelden, je altijd medestanders vindt. Uiteraard is er onze eigen stichting met zijn leden en donateurs en speciale acties, jaarlijks goed voor een kleine 20.000 euro. Maar ja, met een begroting van inmiddels 50.000 moeten er nog wel anderen structureel bijspringen. Dat waren stichting MWH, stichting Wees een Kans en Impulsis/ Edukans, elk ongeveer 10.000 euro per jaar. Daarnaast kregen ook nog vaak heel specifieke eenmalige donaties voor leermiddelen, renovatie van gebouwen etc. (Zusters Franciscanessen, MOV Zeeland, Scholen in Dronten, Paulus stichting, Biblionef). Zowel stichting Wees een Kans als Impulsis hebben eind vorig jaar hun ondersteuning gestopt. Dat wisten we en in die zin is het geen verrassing. Het zoeken van nieuwe financiering is een tijdrovende zaak en iedereen heeft zo zijn eigen rapporteringseisen dus dat vraagt ook veel energie en tijd van mij. We zijn dan ook heel blij dat Stichting MWH bereid is om de

jaarlijkse bijdrage die we al kregen, verder uit te breiden en zo de begroting van de school, inclusief de aanwerving van een nieuwe hoofdonderwijzer te dekken. De 'Bondeko school' wordt een gezamenlijk initiatief van de stichtingen Bondeko in Nederland en MWH in Uganda waarbij de MWH Uganda ook technische ondersteuning gaat geven voor de financiële en personele administratie. Dit is een ontwikkeling waar ik en ook het bestuur van Bondeko heel blij mee zijn. Tegelijkertijd moeten we ons als Bondeko in Nederland sterk blijven maken voor die 20.000 euro per jaar, maar dat moet, met uw steun, lukken.

Rekenen

Het rekenonderwijs in Uganda is mild gezegd van slechte kwaliteit. Niet alleen kampen scholen met het feit dat veel onderwijzers zelf rekenen moeilijk vinden en dit liever niet onderwijzen. De 'rekenmethode', als je daar al van kunt spreken, rammelt aan alle kanten en maakt het in die zin ook bijna onmogelijk dat kinderen rekenen leuk gaan vinden en er ook goed in worden. Dat is iets wat veel onderwijzers in Uganda ook vinden. Sinds twee jaar komen, naast Rixt die hier al jaren komt, ook Annemieke en Ellen heel geregeld over om ons te helpen. Beiden met een zee aan ervaring, kennis en inzicht.

Waar Rixt zich op het onderwijs in de lagere klassen heeft gestort, hebben Ellen en Annemieke hun pijlen op het rekenen gericht. Na veel praten, vergelijken en proberen hebben we eind vorig jaar besloten om over te stappen op een nieuwe rekenmethode uit Engeland. Uiteraard zijn niet alle voorbeelden even relevant voor hier, maar het is wel een methode die goed is en die ook op een aantal andere scholen in Uganda wordt gebruikt. In Nederland is het overstappen op een nieuwe methodiek een

hele beslissing en vraagt het tijd en veel inspanning voordat alles goed loopt. Hier is dat uiteraard niet anders. Maar de betrokken onderwijzers zien zelf de resultaten en met de ondersteuning van de interactieve 'rekentuin' via I-pads (een methode die in Nederland nog lang niet op elke school gebruikt wordt), kunnen we de komende jaren veel vooruitgang boeken. Dit is onze nieuwste sprong voorwaarts nadat we eerder Happy Start voor de kleintjes hebben ingevoerd en het taalonderwijs stevig hebben verbeterd.

Boerderij Anam Cara

Bomen planten

Na jaren in het ongewisse te zijn gehouden, is de aanleg van een hoogspanningslijn door mijn land een feit. De twee masten staan er, een op 50 meter van mijn huis en de ander 410 meter verder. Geen van twee staat in mijn land dus dat is alweer meegenomen. Het is een Wereldbank gefinancierd project dus gelukkig krijg ik wel een redelijke vergoeding. Het land is immers mijn 'pensioen' en dat is nu deels aan hen verkocht en voor een ander deel (20 meter aan elke kant) alleen nog maar bruikbaar voor landbouw omdat er niet op gebouwd mag worden. Er blijven natuurlijk nog reststroken over waar je geen vergoeding voor krijgt en die eigenlijk ook niet veel meer waard zijn. Kortom als je praat over pensioenkorting, ik kan er van meepraten. Om de draden aan het zicht te onttrekken en om elke mogelijke negatieve invloed als gevolg van elektromagnetische straling te neutraliseren, ga ik een stukje tropisch bos aanleggen. Een strook van 12 meter langs de lijn. Omdat in de omgeving enorm gekapt wordt en weinig geplant wil ik ook een 'schuilplaats' creëren voor de vele vogels die hier vlogen en in beperkte

mate nog vliegen. Op andere plekken van mijn 'landgoed', inmiddels 7 hectare, ga ik ook stukjes bos aanplanten (naast wat er al staat). Tussen nu en eind september moeten er 200 bomen de grond in (en dan tel ik al het struikgewas als ondergroei maar even niet mee). Ik heb er bewust voor gekozen allemaal lokale bomen te planten. Rudy een vriend die al jaren in Uganda woont, is bomendeskundige en werkt aan een boek met daarin 1.250 lokale bomen. Hij zorgt voor advies en de inspiratie. (Rudy heeft wel een boek maar geen land 😊). Er komen iets van 35 verschillende variëteiten te staan. Leuk om te doen en omdat bomen hier heel wat sneller groeien dan in Nederland met z'n koude winters, ga ik er ook nog wat van zien!

Dierenleed

Twee maanden geleden kregen we te maken met een uitbraak van Lumpy Skin Disease (knopvelsiekte in het Afrikaans) dit is een virale infectie verwant aan het pokkenvirus. Voor het eerste geconstateerd in zuidelijk Afrika maar het trekt langzaam aan noordwaarts.

Onlangs zijn de eerste gevallen geconstateerd in Bulgarije. Koeien (andere dieren hebben er geen last van) krijgen knobbels onder de huid. De ziekte gaat gepaard met hoge koorts en vaak met ontstekingen in de beengewrichten waardoor de dieren niet meer op de been blijven. Dieren kunnen gevaccineerd worden (maar dan moet je de ziekte wel herkennen en het vaccin ook te pakken kunnen krijgen). Zodra de ziekte geconstateerd was ben ik op zoek gegaan naar een vaccin. En heb dat ook gevonden. Twee koeien en een jonge stier zijn inmiddels aan de ziekte dood gegaan. Met 20 % is dat een hoog percentage omdat normaal sterfte 10% van de veestapel dood gaat. Heel jammer, ook omdat je de dieren ziet lijden en je er niets tegen kunt doen. Eén koe was binnen een week dood, de andere leed zo dat de veearts haar na een maand een spuitje moest geven. Het stierkalf hebben we zelf met de overgang geholpen. Drie grote kadavers die je dan ergens op je land in de grond moet spitten.

Al eerder moest ik stoppen met varkens omdat tot twee keer toe mijn hele varkensstapel omkwam vanwege de Afrikaanse varkenspest. Daartegen is geen vaccinatie mogelijk. Vorig jaar hebben we twee maal grote sterfte onder kuikens van 50 – 90% gehad die we opfokten tot legkip. Dit was waarschijnlijk het gevolg

van een vaccin dat niet goed meer was, maar wel gewoon verkocht werd. De leverancier wil geen financiële strop.

Drie weken geleden jongden mijn twee herders. De een had 9 pups de ander 10! Maar een van de moeders heeft zichzelf gediskwalificeerd voor verdere fok want ze bleek absoluut geen moederinstinct te hebben. De ene pup na de ander legde het loodje. Bijvoeren met een flesje was geen optie. Ga er maar aan staan: om de 2-3 uur 10 pups te laten drinken. Als je het niet goed doet, komt er melk in de longetjes en gaan ze uiteindelijk dood aan longontsteking. De andere herder is wel een prima moeder maar op een gegeven nacht werd ik wakker van abnormaal veel gepiep. Bleek de puppen belaagd te zijn door rode mieren. Uiteindelijk zijn er van die 9 ook nog 6 doodgegaan, waarschijnlijk door het mierenzuur dat ze in hun bloed kregen. De laatste drie puppen doen het goed. Er zit wel een kleintje bij maar die zal het wel redden.

Malaise met koeien, varkens, kippen, honden, nee boer zijn valt niet mee in Afrika. Toch houden we de moed erin en gaan we binnenkort de koestal verbouwen. Het wordt een 'moderne' stal met zandbedding. Stro of ander strooisel is hier niet te krijgen voor een normale prijs. Elke koe krijgt 15 m² ligruimte en ook gaan we een nieuwe melkstal inrichten. Voorlopig melken we nog met de hand, maar misschien gaan we later met een klein melkmachientje werken, waarbij je een koe in een keer melkt. Ook proberen we twee nieuwe voergewassen uit. Een nieuw gras dat zich prima leent voor maaien en eventueel hooien en een nieuwe variëteit van het olifantsgras. De bestaande variëteit is ziek en produceert maar 50% van normaal. De oorzaak is een fytoplasma, een heel kleine bacterie zonder celwand die de groei van de plant enorm belemmert. De enige oplossing is het vinden en ontwikkelen van variëteiten die resistent zijn. Gelukkig hebben we, na jaren, eindelijk wat plant materiaal te pakken gekregen dat we nu aan het vermeerderen zijn. De eerste resultaten zijn goed.

Onderwijzerswoningen

Elke dag een draadje is een hemdsmouw in een jaar, is dat het gezegde niet? Wel voor de bouw van de onderwijzerswoningen gaat het een beetje zo. Het uitmeten en leggen van de funderingen had ik

uitbesteed aan een lokale aannemer en die zijn ondertussen klaar. Het wachten is nu op de deur en raam kozijnen die meer dan drie weken geleden al geleverd hadden moeten worden. Daarna kan de bouw van de muren beginnen. Dat gaat meestal lekker snel en de hoop is nog steeds dat de huizen voor het eind van het jaar betrokken kunnen worden. Inmiddels hebben we ook al een toegangsweg aangelegd en ligt er al een waterleiding op het terrein. Ik houd jullie op de hoogte.

Onze nieuwe Penningmeester

Cor van Dijk

Mijn naam, Cor van Dijk, tref je voor de eerste keer aan in het blad Amahoro. Sinds kort maak ik onderdeel uit van het bestuur van Bondeko en vervul daar de plaats van penningmeester. Bondeko ken ik via het blad Amahoro, jamverkoop, sjoelbakactie en de betrokkenheid en verhalen van Jan Aukema. Dit jaar werd mij door het bestuur de vraag gesteld of ik bereid was het penningmeesterschap op mij te nemen. Ik ga deze uitdaging aan en probeer mij dan ook snel een goed beeld te vormen van alle zaken die spelen bij Bondeko. Ik heb al gemerkt dat velen van u Bondeko een warm hart toedragen en het wel en wee op de voet volgen. Een trouwe achterban is een positieve basis voor zo'n mooi stichting als Bondeko. Ik ben werkzaam op de boekhouding van accountantsbureau PWC (de link met het penningmeesterschap) en woonachtig in de prachtige stad Leiden met vrouw en drie kinderen.

Ons Nieuwe bestuurslid

Lotty Sierink

Eind juni ben ik bestuurslid geworden van Bondeko. Dat is de reden waarom ik mij even aan u voor wil stellen. Ik ben wijkverpleegkundige van beroep en werk sinds 2009 voor Umcgroningen Thuis. Ik ken Bondeko en Theo Groot uit Uganda. Daar heb ik, met mijn gezin, in totaal 7 jaar gewoond. In 1992 zijn mijn man, Marcel van der Poel, en ik naar Kenia verhuist om voor Memisa te werken in Migori, helemaal in het zuiden van Kenia. Ik heb in de community based health care, een klein steentje bijgedragen aan de basis gezondheidszorg van de regio. Het werk voor Marcel was het reorganiseren van het missie ziekenhuis.

In Migori hebben wij twee zonen gekregen, Job en Mark. Aansluitend aan dit contract zijn we in 1996 naar Kampala verhuist, naar Uganda, waar we Theo hebben leren kennen. Marcel werkte in Kampala voor een groothandel in medicijnen en ik heb allerlei banen gehad, o.a. op de Nederelandse Ambassade als assistent van de Consul. In Kampala is onze dochter Ileen geboren. In 1999 werd Marcells vader erg ziek en zijn we teruggekomen naar Nederland.

Maar na 5 jaar hier zijn we toch weer teruggegaan naar Kampala. We hadden er nog niet genoeg van. Ik heb op de International School of Uganda (ISU) gewerkt, waar onze kinderen naar school gingen. Heb voor de klas gestaan en ben secretaresse van het schoolhoofd geweest.

Marcel werkte voor HealthNet/TPO en onze vriendschap met Theo werd verstevigd en is gebleven.

Sinds 2008 wonen we in Haren, Groningen, en de kinderen zijn inmiddels uit huis. Ze zijn alle drie sterk internationaal georiënteerd en zullen waarschijnlijk na hun studie in het buitenland hun werk gaan vinden.

Dat is aan één kant jammer voor ons, maar we zijn ook trots op hen. Het is goed mogelijk dat Marcel en ik ons ook nog eens een periode in het buitenland zullen vestigen.

Ik ga mijn best doen om Bondeko te steunen waar ik kan. Mijn eerste kleine taak is bedankjes te sturen naar mensen die een groter bedrag hebben gedoneerd.

Ik hoop u binnenkort eens te ontmoeten, en natuurlijk hoop ik ook dat ik u binnenkort een bedankberichtje zal mogen sturen.

Met uw hulp kunnen we de kinderen van de Bondeko school ondersteunen in hun ontwikkeling.

Lentemarkt Het Wilgerijs 750 euro!

Rixt Lanting

Basisschool Het Wilgerijs in Dronten heeft in april een lentemarkt gehouden. Iedere klas had een kraam verzorgd met zelfgemaakte paasartikelen, die aan ouders en andere belangstellenden zijn verkocht. Daarnaast waren er uiteraard allerlei lekkernijen te verkrijgen en andere activiteiten te doen zoals: wandelen met geitjes, kuikentjes aaien, schminken en uiteraard was de paashaas van de partij. De opkomst was groot en het was een gezellige avond. Aan het eind van de avond werd een prechtige opbrengst van 1500 euro bekend gemaakt. Daarvan wordt 750 euro overgemaakt naar de rekening van Stichting Bondeko.

Bondeko bedankt alle kinderen, ouders en leerkrachten van Het Wilgerijs voor het bijelkaar brengen van dit mooie bedrag. Hiervan zullen allerlei sport- en spelmateriaal worden aangeschaft. Ook de Bondekoschool vindt sport en beweging erg belangrijk.

Hartelijk bedankt!

Onderwijzer Lawrence P3

Valerie Blom

Ik ben Lawrence en geef les in P3. Ik vind de Bondekoschool een heel goede school omdat kinderen er eten krijgen zoals porridge en in groepjes samenwerken, waardoor de saamhorigheid wordt bevorderd. Zelf hou ik ervan om de lesdag te beginnen met in een cirkel te zitten en te luisteren naar wat in de afgelopen dag is voorgevallen. De Cambridge boeken die we nu voor het rekenonderwijs gebruiken hebben een flinke bijdrage geleverd om het rekenwerk beter te begrijpen. De kinderen van de Bondekoschool zijn heel gemotiveerd om te leren, mede door de beschikbaarheid van leermaterialen als Ipads en leesboeken. De Aflatoun lessen doen we altijd 's morgens en is heel leuk om te doen. Ik hou van de lessen in alle klassen, hoewel ze heel verschillend zijn, vooral die van het voorschoolse jaar. De leerkrachten op de Bondekoschool werken veel samen. Ik hoop zo lang mogelijk op deze school te kunnen blijven werken.

Interview met juf Edith uit P2.

Mijn naam is Valerie. Ik ben derdejaars student aan de pabo op de Hogeschool Saxion te Deventer. Momenteel loop ik stage op de Bondekoschool in Uganda in P2. Daar heb ik juf Edith leren kennen. Zij is dit schooljaar begonnen op deze school en heeft er nu één term opzitten. Ik sprak haar tijdens de voorbereidingsweek door middel van een interview waarin ik haar een aantal vragen stelde over haarzelf en haar werk op Bondeko school.

Wie ben je?

"Mijn naam is Kalekwa Edith Mujwenge, maar op school mag je mij ook 'teacher Edtih' noemen en ben 24 jaar. Ik kom oorspronkelijk uit Jinja, dat is een hele mooie plaats ongeveer 100 kilometer vanaf Kampala. Ik heb in 2010 de opleiding 'lower primary' afgerond. Dat is dus alweer zes jaar geleden.

Nu ga ik elke dag op en neer tussen school en Senge waardoor ik meer in de buurt van school woon. Toen ik in het vierde jaar van de 'seniorschool' zat besloot ik om leerkracht te willen worden. Ik vond

het altijd al leuk om jonge kinderen les te geven en wilde graag een voorbeeld zijn voor leerlingen, een soort 'rolmodel' dus."

Welk vak vind je het leukst om te geven?

"Eigenlijk vind ik alles heel interessant, maar begrijpend lezen en Engels vind ik toch wel het aller leukst. Ik heb hiervoor alleen nog maar op één andere basisschool in Entebbe lesgegeven in P1 en P2, dus ik heb niet heel veel vergelijkingsmateriaal.

Ik was niet tevreden met mijn baan in Entebbe. Er heerste daar geen goede werksfeer. Er werd slecht gezorgd voor de leerkrachten en de communicatie met collega's verliep niet goed. Hierdoor voelde ik mij niet op mijn plek en kon ik ook niet goed lesgeven, zoals ik zou willen. Daarom besloten mijn baan in Entebbe op te zeggen en op zoek te gaan naar een andere school. Ik ben overal rond Kampala gaan zoeken naar scholen. Ik kwam uiteindelijk bij de Bondekoschool terecht, omdat mijn zus in een nabijgelegen dorp Nansana woont. Zij wist van het bestaan van de Bondekoschool en zij raadde me aan te solliciteren. Ik werk hier nog maar kort, maar het bevalt me hier heel goed. Hier hangt een collegiale en gemoedelijke sfeer op school en er wordt goed voor de leerkrachten gezorgd. Ook wordt hier zowel door de leerkrachten als de leerlingen veel samengewerkt, dat vind ik heel erg fijn."

Wat is het verschil met de vorige school in Entebbe?

"Eigenlijk... álles. Maar het meest verschillend is toch wel het samenwerken, de onderlinge communicatie en het leesonderwijs. Er zijn veel boeken aanwezig voor zowel de leerkrachten als de leerlingen. En er zijn andere lesmethodes, hulpmiddelen, werkboeken, werkbladen, leesboeken en informatieboeken. Ook leren de leerlingen hier veel beter lezen door de manier van lesgeven. Vooral de spellingsactiviteiten dragen heel goed bij aan de ontwikkeling van de kinderen. Wat ik ook heel goed vind hieraan is dat zij niet alleen het alfabet leren en op die manier moeten leren lezen, maar ook door middel van fonetische klanken leren spellen en lezen. Dit is heel concreet gemaakt met gebaren erbij en de kinderen snappen en horen zo veel beter welk woord zij spellen en lezen, doordat zij de klanken van de letters oplezen.

Alles is tot nu toe heel positief in mijn beleving, omdat ik alles vergelijk met de vorige school waar ik les heb gegeven. En verbeter punten kan ik nog niet bedenken. Goede leerresultaten van de leerlingen vind ik heel belangrijk. Afgelopen term hebben alle leerlingen voldoende gehaald en dat zou ik graag willen volhouden.”

Doelstelling

“ Hard werken staat hoog op mijn lijstje. Je kunt veel willen bereiken, maar hier moet je hard voor werken. Ik zou mijn diploma nog wel willen aanvullen met een ‘social study’. Dan kan ik ook in andere klassen lesgeven, zoals in de hogere klassen. Social studies is dan mijn specialisatie. Ik wil graag alle betrokkenen en collega’s van de Bondekoschool bedanken voor hun goede zorg en liefde. Ik ben dankbaar dat ik op deze school mag werken.”

De duimen omhoog voor Bondeko van de teachers Edith (P2) en Lawrence (P3).

Terugblik stage

Derk van Voorst

Zo'n 6 maanden geleden schreef ik een stukje met een raar gevoel in mijn buik, voor Amahoro. Ik zou namelijk voor 3 maanden naar Uganda vertrekken om vanuit mijn opleiding stage te gaan lopen op de Bondekoschool. Nu ben ik alweer bijna 3 maanden terug, maar nog steeds zijn mijn gedachten elke dag nog wel eventjes in Uganda. Als ik dan terug denk aan mijn stage ontstaat er niet alleen een grote glimlach op mijn gezicht, maar voel ik ook weer de energie van de mensen uit Uganda.

Mis Uganda

Aan alles komt een eind. Na 3 maanden zat eind mei mijn stage erop en moest ik weer terug naar Nederland. Met lood in mijn schoenen vertrok ik naar het vliegveld om terug te keren. Ik had familie en vrienden natuurlijk gemist, maar ik wist op dat moment al dat ik Uganda zo zou gaan missen. Eenmaal aangekomen stonden de eerste weken in het teken van een omgedraaide cultuurschok. Ik kreeg vaak de vraag: Derk vertel, hoe heb je het gehad in Uganda? Mijn antwoorden waren meestal: fantastisch, geweldig, maar vaak zei ik: onbeschrijfelijk. Ik vond het soms lastig om mijn ervaringen onder woorden te brengen, omdat het twee totaal verschillende

werelden zijn en de meeste mensen zich hier geen beeld kunnen scheppen bij Uganda. Nu vind ik het al een stuk makkelijker als mensen het nu vragen en geef ik meestal als antwoord: Het was fantastisch en ik heb mijn rugzak enorm gevuld met ervaringen. Voor mijn reis had ik verschillende leerdoelen opgesteld, deze waren gericht op het aanboren van mijn eigen creativiteit, aan de slag gaan met creatieve vakken, individuele leerlingen begeleiden en het versterken mijn Engelse vaardigheden. Als ik terug kijk heb ik deze doelen stuk voor stuk behaald.

P3 en creatieve vakken

De eerste dagen in Uganda werd er een programma gemaakt en zou ik voornamelijk gaan lesgeven in P3, maar daarbij ook creatieve vakken en rekenlessen verzorgen in de verschillende klassen. Zodoende heb ik door mijn hele stageperiode voor alle klassen gestaan. De eerste dagen in P3 merkte ik dat de kinderen het lastig vonden om op een positieve manier met elkaar te communiceren en ook verliep het samenwerken niet soepel. De niveaoverschillen in de klas bleken daarbij ook erg uiteen te lopen. Er was voor mij dus genoeg om aan de werken. Allemaal uitdagingen waar ik samen met leerkracht Lawrence mijn schouders onder kon zetten. Na één dag observeren kon ik op mijn tweede stagedag niet wachten om les te geven en dinsdag was het dus tijd voor mijn eerste rekenles. Ik ben toen voorzichtig begonnen met verschillende opdrachtjes waarbij de kinderen moesten samenwerken. Zo had ik vanuit Nederland geplastificeerde papieren meegenomen waar de kinderen met stiften berekeningen op konden zetten. De kinderen hadden moeite met het samenwerken en ze hadden handvatten nodig. Stapje voor stapje gaf ik deze handvatten in de verschillende lessen. We deden daarnaast andere activiteiten waarbij het verhogen van de sfeer in de groep op nummer één stond. We dansten samen en maakten liedjes. Ik introduceerde een kring en we hadden gesprekken met elkaar. De kinderen in P3 leerden naar elkaar te luisteren, maar ook om elkaar vragen te stellen. Aan het eind van mijn stageperiode zag ik dat P3 niet meer 27 individuele kinderen waren, maar dat er langzamerhand een hechte groep was ontstaan, die kon samenwerken, maar die elkaar ook vragen durfden te stellen. Wanneer ik dit schrijf begin ik weer te glunderen. Wat was en ben ik ontzettend trots op die kanjers.

Plezier aanboren

In Uganda zijn er niet de luxe middelen zoals we die in Nederland kennen, zoals een digibord bijvoorbeeld. Daardoor kon ik niet anders dan terugvallen op mijn eigen creativiteit. Ik bedacht samen met de kinderen liedjes bij verschillende rekenonderdelen: we maakten een rap bij het klokkijken en bij het leren meten. Ik probeerde daarbij ook drama toe te passen in verschillende lessen. Bij Engels moesten de kinderen met zijn tweeën tegenstellingen uitbeelden zoals koud en warm, bij rekenen creëerden we een restaurant waar van alles kon worden gekocht en bij het vak godsdienst hebben we een toneelstuk gemaakt bij een bijbel verhaal en een brief geschreven aan God. Dit zijn enkele voorbeelden van lessen waar ik veel energie uit heb gehaald, maar ook waar plezier voorop stond. Plezier aanboren bij kinderen is ontzettend belangrijk, want kinderen raken gemotiveerd en worden actief.

Dansen en samenwerken

Waar ik in de morgen en begin van de middag veel les probeerde te geven, stond later in de middag de individuele begeleiding centraal. Ik had de rekentafels geïntroduceerd en nam de tijd om deze individueel met de kinderen te oefenen. Daarnaast was het rekenniveau van sommige kinderen erg laag en met behulp van materialen en de Ipads heb ik dit proberen te verhogen. Van te voren had ik op gezien tegen het feit dat alles in het Engels moest, maar na de eerste week zat ik er helemaal in.

Tijdens mijn stage bleven mijn lessen niet onopgemerkt en kreeg ik bezoek van verschillende leerkrachten. Deze kwamen mijn lessen bekijken en ze maakten foto's en filmpjes. Soms had ik het idee dat ik paparazzi in mijn lessen had. Ik kreeg positieve feedback en ik kreeg te horen dat ze, door naar mij te kijken, weer veel leerden. Samen met leerkracht Nasur heb ik een rekenplan opgesteld en hebben we gekeken bij elkaars lessen. Er was een goede samenwerking en samen zagen we dat de scores langzamerhand omhoog gingen. Samen met leerkracht Moses hebben we een impuls gegeven aan de creatieve vakken en als kers op de taart had ik elke woensdagmiddag samen met juf Mariam een dancing club. Dans en plezier maken stond voorop, maar ook wilde ik de kinderen

laten samenwerken. Vanuit mijn opleiding in Nederland had ik de opdracht gekregen om onderzoek te gaan doen in Uganda. Mijn onderzoek was gericht op coöperatieve werkvormen (samenwerkend leren) binnen de creatieve vakken. De kinderen hadden door het dansen eigenlijk niet door dat ze aan het samenwerken waren en ze bedachten samen de stoerste moves. Elke vrijdagochtend gaven we een optreden aan de hele school. 5 minuten later was de hele school aan het dansen en lieten de leerkrachten ook zien dat ze lekker konden dansen. Ik introduceerde het volgende citaat: *forget your troubles, and dance* – Bob Marley. Het leven van de kinderen die op de Bondekoschool zitten is misschien niet altijd makkelijk. Daarom is het de taak dat een kind juist op school zijn talenten kan laten zien, zich kan uiten en vrienden kan maken. Door het geven van dans en andere creatieve vakken kunnen hieraan de basis worden gelegd.

Eenmaal beginnend met schrijven kan ik eigenlijk niet meer stoppen. Uganda was zo indrukwekkend en heeft de spreekwoordelijke rugzak waar ik in het begin over schreef behoorlijk gevuld. De tranen vloeiden bij zowel mij als de kinderen. Het zijn kanjers, toppers en stuk voor stuk lieverds. Ik kan niet wachten om ooit weer terug te gaan. We hebben in de afgelopen nummers zowel leerlingen als leraren aan het woord gelaten. Hieronder een vervolg met informatieve van de leerkrachten van P2 en P3.

Waarom op stage

Marloes Deijk

Ik ben 22 en zit op dit moment in het derde jaar van de pabo aan het Saxion in Deventer. In mijn eerste jaar leek het mij erg leuk om op buitenlandse stage te gaan. Ik houd van reizen en als ik dan ergens heen ga wil ik ook een idee krijgen van de lokale bevolking. In 2012 heb ik een jaar in de Verenigde Staten gewoond waar ik als Au Pair werkte. Zoals bij veel mensen die beginnen met reizen, kreeg ook ik last van het reïsvirus. In vakanties werkte ik als kinderkamp begeleider en hiermee ben ik in Groot-Brittannië en Duitsland geweest. Sinds mijn 6de zit ik op handbal bij de lokale sportclub. Eerst ging mijn interesse uit naar stage in Zuid-Afrika. Ik wilde graag naar een land met Engelstalig onderwijs. Toen er een voorlichting was hoorde ik Rixt spreken over de Bondeko school en haar verhaal trok mij veel meer dan wat ik tot dan toe had gehoord over Zuid-Afrika of de andere landen.

Om zelf geld in te zamelen heb ik mij aangeboden als oppas en entertainer voor kinderen. Bij mijn sportvereniging hebben we ook een actieve jeugd waar ik zelf ook veel contact mee heb door het geven van trainen en het coachen van verschillende teams door de jaren heen. Daardoor heb ik veel contacten opgebouwd en toen ik ze vertelde over mijn plannen om stage te gaan lopen op de Bondeko school waren zij ook erg enthousiast. Ik heb daardoor bij meerdere mensen opgepast en ook bij een aantal verjaardagen en feestjes geholpen als de “kinderbegeleidster”. Ouders mochten mij vervolgens een zelfgekozen bedrag geven dat in mijn Bondeko potje ging. Daarnaast heb ik ook voor sommigen van de senioren maaltijdpasta's gemaakt die ze voor de wedstrijd konden eten. Onze dames 1 moet soms een redelijk eind reizen om met de bus op de plek van bestemming te komen en dan nemen de dames vaak een pastasalade mee om als lunch of avondeten te gebruiken. Ik houd van koken en dan maak ik graag gezonde gerechten met veel groente erin. Ze wisten al dat ik weleens pasta als lunch meenam en toen één van de speelsters vroeg of ik er ook één voor haar mee zou willen nemen, toen ik als toeschouwer meeging, besloot ik het tot een mogelijkheid voor iedereen die interesse had te maken. Voor

een vergoeding, die voor 75% in mijn Bondeko pot ging, maakte ik een lunch of avondmaal voor de geïnteresseerden. Met deze twee acties samen heb ik 156 euro weten op te halen.

Tijdens de voorbereiding was ik ook bezig met bedenken wat ik zou kunnen doen als project met de leerlingen. Aangezien muziek en toneel onderdelen zijn waar ik graag mee werk in mijn stageklassen leek het mij leuk om dat ook op de Bondeko school te gebruiken. Mijn buurvrouw zit zelf ook in het onderwijs en toen ik met haar mijn plannen aan het bespreken was kwam ze met een idee hoe ik handenarbeid toe kon voegen aan mijn eerdere plannen. Haar man werkt bij een groot bedrijf en daar hadden ze kleine reis naaisetjes. Via zijn werk kon hij aan een stapel van deze naaisetjes komen voor mij. Deze zal ik meenemen naar de Bondeko school om te gebruiken bij mijn geplande project.

Einde stage

Valerie Blom

Aan het eind van onze stage willen Marloes Deijk en ik (Valerie) appelpartjes trakteren, omdat we gemerkt hebben dat de kinderen hier dol op zijn als wij appels mee naar school hadden genomen. Aan de verhalen op facebook, met de vele foto's die voorbijkomen, kon je al zien dat we ons goed gesetteld hebben op school. Ik ga met pijn in mijn hart de

school, de kinderen, de leerkrachten en het land verlaten. Iedere keer als ik er aan denk krijg ik een raar gevoel in mijn buik en hart. Anderen zullen dat gevoel wel herkennen. Ik had dit voor geen goud willen missen, dus ben ik Bondeko en Rixt heel dankbaar voor de gegeven kans. Het is zo leerzaam voor zowel stagiaires, leerlingen als leerkrachten. Want ook zij raken hierdoor breder georiënteerd. Ik heb het idee dat juf Edith ook wat van mij heeft kunnen leren, zoals het circuit, wat organisatorische dingen en positieve benaderingen i.p.v. steeds stilte te vragen. Daar heb ik ook veel met juf Mirjam over gesproken. De samenwerking met Mirjam was heel fijn. Ik kon altijd goed met haar over onderwijskundige zaken praten en ideeën uitwisselen. Ze heeft goede ideeën en ziet veel. Alle leerkrachten hebben me het gevoel gegeven dat ik hier welkom ben en ze zijn altijd in voor een grapje of serieuze gesprekken over verschillen in culturen, opvoeding en personen. De complimenten aan de nieuwste leerkrachten voor social studies en science. Die zullen hun draai hier op school wel vinden. Ik kijk er wel naar uit om mijn familie en vriend in Nederland weer terug te zien, maar is weer heel strijdig hier eind juli weg te moeten gaan.